

лише донори творчого шарму або відлуння минулого, це – енігматичне явище, об'єкт наукових розвідок, пошук прихованих іманентних тенденцій Мови – Мовлення – Мовленнєвої діяльності. На часі прислів'я нагадують читачам про свій науковий статус.

Pop. : Proverbs are mental gems gathered in the diamond fields of the mind;

As the country, so the proverb;

A man's life is often built on a proverb;

A proverb is an ornament to language;

Proverbs are the abridgements of wisdom;

The genius, wit, and spirit of a nation are discovered in its proverbs;

Proverbs and conversation follow each other;

Proverbs are the lamps to words;

Proverbs bear age and he who would do well may view himself in them as in a looking-glass

[Баранцев 2005, Дубенко 2004].

Висновки і перспективи подальшого дослідження. Прислів'я – це комунікативні поліфункціональні одиниці, які матеріалізують ідею самоорганізації, самоконтролю та самодобудови досліджуваного об'єкту у мовній системі. Осмислення типологічної ідентифікації прислів'їв, їх емердженту, функціонування та модифікації потребує подальшого глибокого діасинхронічного аналізу.

Література

Англо-український фразеологічний словник / [уклад. К. Т. Баранцев]. – 2 вид., випр. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2005. – 1056 с.

Дубенко О. Ю. Англо-американські прислів'я та приказки / О. Ю. Дубенко. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 416 с.

Зацний Ю. А. Словник неологізмів. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття : англо-український словник / Ю. А. Зацний, А. В. Янков. – Вінниця : Нова Книга, 2008 – 360 с.

Кобякова І. К. Креативне конструювання вторинних утворень в англійській мові : Монографія // І. К. Кобякова. – Вінниця : Нова книга, 2007. – 128 с.

Овсянко О. Л. Структурно-семантичні модифікації англійських прислів'їв у художньому та публіцистичному дискурсах : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Овсянко Олена Леонідівна. – Запоріжжя, 2017. – 270 с.

Синергетика в філологічних дослідженнях : монографія / Т. И. Домброван, С. М. Еникеева, Л. С. Пихтовникова и др.; под общ. ред. проф. Л. С. Пихтовниковой. – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2015. – 340 с.

Тороп П. Тотальний переклад : монографія / Пеетер Тороп; пер. з рос.: О. А. Кальниченко, О. І. Оржицького; передмова Т. Бойко, Е. Стюїсте. – Вінниця : Нова Книга, 2015. – 264 с.

Bill Pezza. Stealing Tomatoes / Bill Pezza. – Bloomington : AuthorHouse, 2009. – 492 p.

Samuel Yardley. Wake Up And Smell The Coffee / Samuel Yardley. – Page Publishing Inc., 2015. – 256 p.

(Матеріал надійшов до редакції 10.08.17)

УДК: 811.111:81'42

ШЕВЧУК О. В.

(Запорізький національний університет)

МАКРОСТРУКТУРА ЛІНГВОКОНЦЕПТУ LOVE В АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Шевчук О. В. Макроструктура лінгвоконцепту LOVE в англійській картині світу. В статті розглядаються та узагальнюються різноманітні точки зору сучасних лінгвістів на структуру лінгвоконцепту взагалі та на макроструктуру лінгвоконцепту LOVE зокрема. Також здійснено аналіз основних значень лексичної одиниці LOVE на матеріалі сучасних тлумачних словників англійської мови, з'ясовано складові компоненти лінгвоконцепту LOVE та методи їх вербалізації, зроблено висновки за допомогою статистичних показників щодо частоти вживання різних складових поданого лінгвістичного явища.

Ключові слова: лінгвоконцепт, макроструктура, вербалізація, складовий компонент.

Шевчук О. В. Макроструктура лінгвоконцепта LOVE в англійській картині світу. В даній статті представлено огляд різних точок зору сучасних лінгвістів на проблему структури лінгвоконцепта взагалі та на макроструктуру лінгвоконцепта LOVE в частині. Також проаналізовані основні значення лексическої одиниці LOVE на матеріалі сучасних тлумачних словників англійської мови, виявляються складові компоненти лінгвоконцепта LOVE та методи їх вербалізації, з допомогою статистичних показників робляться висновки про частоту вживання різних складових поданого лінгвістичного явища.

Ключевые слова: лінгвоконцепт, макроструктура, вербалізація, складовий компонент.

Shevchuk O. V. Macrostructure of the Linguoconcept LOVE in the English Worldview. This article deals with the problem of the linguoconcept structure in general and the macrostructure of the linguoconcept LOVE in detail. The different opinions of modern linguists as for this matter are regarded.

The notion of the content structure of the concept seems not only relevant, but also actual in the light of the achievements of cognitive linguistics at the beginning of the XXI century. It is generally known that the structure of the concept includes, in addition to semantic content, also an assessment of the attitude of a person to a given object and other components: universal, national-cultural, predetermined by human life in a certain cultural environment; social, due to the affiliation of a person to a certain social stratum; group, of the linguistic personality to a certain age group and the sexual group; individual-personal, formed under the influence of personal characteristics - education, training, individual experience, psychophysiological features.

The methodology for studying the concept proposed by U. S. Stepanov suggests the sequence of such procedures: (1) identification of the etymon of the word, that is the study of the post-history of the concept; (2) the study of the root group, that is, the group of words formed from this etymon; (3) analysis of the main derivatives from the root of the word in the diachrony (epidigmatic links); (4) studying the use of these words at the synchronous level (syntagmatic links); (5) identification of the paradigmatic links of the analyzed word-concept; (6) comparing the word with a similar or similar word-concept in other languages.

M. V. Nikitin distinguishes in the structure of the concept the image, the concept (intensional), the cognitive implicative, and the pragmatic implicational. Intensional - the "closest value" - is the core of the meaning in which the obligatory signs are based on which objects (situations) are called certain ones. Implicational - imperative value - the other part of the lexical meaning, which has the probability of being manifested in a particular context.

Key words: linguoconcept, macrostructure, verbalization, structure component.

На сьогодні склалося кілька підходів до виявлення структури концепту. Усі вони ґрунтуються на тому, що концепти репрезентують семантичні структури різного рівня складності та абстрактності й вербалізують їх у лексичній системі мови. Багат шаровість концепту виявляється у наявності в його структурі кількох якісно відмінних складників (шарів, вимірів, компонентів, рівнів). Думки дослідників розходяться тут щодо кількості, характеру та назви цих шарів.

Мета статті полягає у дослідженні структури лінгвоконцепту взагалі та макроструктури концепта LOVE зокрема. Подана мета передбачає розв'язання наступних **завдань**: розглянути основні компоненти структури концепту в сучасній лінгвістиці, описати загальні риси мауроструктурної організації концепту КОХАННЯ, проаналізувати основні значення поданої лексичної одиниці в сучасних тлумачних словниках.

Об'єкт статті є структура лінгвоконцепту як лінгвістичного явища. **Предмет** статті становить макроструктура лінгвоконцепту LOVE в англomовній картині світу.

Поняття змістової структури концепту видається не просто релевантним, а й актуальним на тлі здобутків когнітивної лінгвістики початку XXI століття. Загальновідомо, що структура концепту включає, крім смислового змісту, ще й оцінку, ставлення людини до того чи іншого об'єкта та інші компоненти: загальнолюдський, або універсальний; національно-культурний, зумовлений життям людини в певному культурному середовищі; соціальний, зумовлений належністю людини до певного соціального прошарку; груповий, зумовлений належністю мовної особистості до певної вікової та статевої групи; індивідуально-особистісний, що формується під впливом особистих особливостей – освіти, виховання, індивідуального досвіду, психофізіологічних особливостей.

Чисельні погляди на змістову структуру концепту на сьогодні висловили Ю. С. Степанов, В. І. Карасик, І. А. Стернін, З. Д. Попова, С. Г. Воркачов, Г. Г. Слишкін, Н. Ф. Алефіренко, В. В. Колесов, М. В. Нікітін, С. Є. Нікітіна, В. О. Маслова, А. Н. Приходько, О. В. Рудакова, О. О. Макаровська, Т. П. Вільчинська, М. В. Піменова, В. Л. Іващенко. Аналіз їхніх концепцій показав, що, звісно, є розбіжності (інколи суттєві) у трактуванні складу концепту, існують суто авторські інтерпретації питання, зустрічаються випадки авторського термінотворення в теоретичному дискурсі, проте можна говорити, що теорія структурування концепту розвивається в певному руслі, є певна спільність поглядів дослідників, відбувається еволюція методики структурування концепту.

Дослідження концепту як складного ментального утворення, яке включає два шари (поняттєвий і концептний), дає польська дослідниця О. Макаровська. На її думку, у першому шарі концепту відображено знання, отримані в результаті категоризації пізнаваних об'єктів, а в другому – «... відомості та думки, що акумулюють результати ментально-когнітивних та емотивних процесів, спрямованих на пізнання світу» [Изард 1999], а також особливості національного світовідчуття. На думку В. В. Колесова, смислову єдність концепту

забезпечує послідовність його «прояву у вигляді образу, поняття та символу», де образ є психологічною основою знака, поняття відображає логічні функції свідомості, а символ – загальнокультурний компонент словесного знака.

На оригінальний підхід до моделювання структури концепту натрапляємо у Г. Г. Слишкіна, який пропонує асоціативну модель концепту, виходячи з того, що останній функціонує як процес безперервної номінації та реномінації об'єктів, появи нових і втрати старих асоціативних зв'язків між мовними одиницями і об'єктами, що їх вони номінують [Слишкін 2001, с. 77]. Дослідник виокремлює в структурі концепту 4 зони – основні (інтразони, екстразони) і додаткові (квазізона і квазіекстразона). У трактуванні дослідника, номінативна щільність концепту є основною характеристикою його інтразони (сукупності вхідних асоціацій), а метафорична дифузність – його екстразони (сукупності вихідних асоціацій).

Широко відомим є трактування моделі концепту Ю. С. Степанова, який стверджує, що концепт має багатшарову структуру й виокремлює три компоненти (або три «шари»): (1) «основну ознаку», «актуальний шар» концепту, в якому він «актуально існує для всіх носіїв мови як засіб їх взаєморозуміння і спілкування», (2) додаткову ознаку (кілька додаткових ознак), які є неактуальними й експлікуються у спілкуванні лише обмеженої соціальної спільноти, (3) «буквальний смисл» або «внутрішню форму», зазвичай зовсім не усвідомлювану, відбиту в зовнішній, словесній формі [Степанов 2007, с. 64].

Методика дослідження концепту, яку пропонує Ю. С. Степанов, передбачає послідовність таких процедур:

- 1) виявлення етимону слова, тобто дослідження дописьмової історії концепту;
- 2) вивчення кореневої групи, тобто групи слів, утворених від цього етимону;
- 3) аналіз основних похідних від кореня слова в діахронії (епідигматичні зв'язки);
- 4) дослідження вживань цих слів на синхронному рівні (синтагматичні зв'язки);
- 5) виявлення парадигматичних зв'язків аналізованого слова-концепту;
- 6) зіставлення слова з аналогічним чи близьким словом-концептом в інших мовах.

М. В. Нікітін виокремлює в структурі концепту образ, поняття (інтенціонал), когнітивний імплікаціонал і прагматичний імплікаціонал [Никитин 2011, с. 98]. Інтенціонал – «найближче значення» – є ядром значення, в якому об'єднані обов'язкові ознаки, на підставі яких предмети (ситуації) названі певним ім'ям. Імплікаціонал – необов'язкове значення – частина лексичного значення, що має імовірність, можливість проявитися в певному контексті.

До складу семантичних ознак імплікаціоналу можуть потрапляти й ознаки з малою часткою ймовірності експлікації, і навіть ознаки, що суперечать ознакам інтенціоналу. Деякі лінгвісти пропонують об'єднати два принципи опису концепту (структурний і функціональний), у зв'язку з чим виділяють особливі «підструктури» концепту – модуси. Першу групу утворюють операційні модуси, тобто модуси концептуальної систематизації світу (пор. з інтенціональним ядром). Другу групу складають речовий та ознаковий модуси концепту. Речовий модус модифікує зміст концепту ідеєю предметності, а саме уявленням про денотат як носія ознак: концепт «навантажують думкою про щось описуване». Ознаковий модус ускладнює концепт функціональним уявленням про ознаковість. Їх розрізнення зумовлене функціонально й залежить від того, чи виступає концепт як предмет думки або ж як опис предмета думки. Третю групу утворюють модуси екстенсії предмета думки, що ускладнюють концепт референційним компонентом.

Т. П. Вільчинська розробила метод моделювання семантико-аксіологічного поля концепту, запровадження якого значною мірою було зумовлене тим, що концепт охоплює не тільки зміст наївного поняття як суму інтегральних і диференційних ознак предмета, але й усю множину конотацій слова [Вільчинська 2011, с. 8]. Цей метод спрямований на моделювання й опис багатовимірності смислової структури концептів, яка містить не тільки поняттєво-дефініційний шар, але й образні, конотативні компоненти, зокрема емотивно-оцінні та асоціативні. Він дає змогу моделювати польову структуру концептів, виділяючи в

ній ядро, приядерну зону і периферію, та системно описувати багатовимірні концептуальні величини. Важливо, що метод не тільки демонструє переваги польової структуризації загалом, а й виявляє здатність акумулювати інші ефективні прийоми концептуального аналізу.

В. І. Карасик, моделюючи структуру концептів, виділяє в ній образно-перцептивний компонент, поняттєвий (інформаційно-фактуальний) компонент і ціннісний складник (оцінку та поведінкові норми) [Карасик 2002, с. 53]. Образний складник автор розуміє як «слід чуттєвого уявлення в пам'яті в єдності з метафоричними переосмисленнями». Поняттєвий складник – це сукупність істотних ознак об'єкта чи ситуації та підсумок їх пізнання. Проте домінантним є ціннісний складник, оскільки він більш значущий в інтерпретації концепту.

У діахронії значеннєвий складник концепту розкривається як «етимологічна пам'ять слова», яка фіксує еволюцію внутрішньої форми лексичної одиниці, шлях її «етимона». У синхронії його описують через внутрішньо-парадигмальну «рівнозначність» і «рівнозначність» лексико-семантичного варіанта цього імені: відношень синонімії та омонімії в межах відповідної словникової статті. До значеннєвих характеристик концепту входять також частиномовні реалізації імені концепту та його словотвірна продуктивність. Значеннєвою є й сам поняттєвий складник концепту.

Концепт LOVE відноситься до сфери почуттів, й тому є у центрі уваги сучасних науковців. Серед дослідників, що аналізували даний концепт, можна назвати Ю. Д. Апресян, Л. Є. Вільмс, С. Г. Воркачева, Л. Е. Кузнецову, Г. А. Огаркову, Е. Р. Хутову, С. Г. Шафікова та інших вітчизняних мовознавців. З точки зору Л. Є. Вільмс [Вільмс 1997, с. 4], яка вивчає саме лінгвокультурологічну специфіку поняття «кохання», у кожного народу склалося своє власне уявлення про це поняття, що знайшло своє відображення у тлумачних словниках.

Одним із завдань нашого дослідження є аналіз словників, щоб сформулювати НП концепту LOVE та виявити особливості лексикографічної репрезентації даного концепту за частиномовною належністю. Якщо звернутися до тлумачного словника *Webster's new 20th Century Dictionary of the English Language (WNDEL)*, знаходимо такі дефініції слова "love":

1. a (1) : strong affection for another arising out of kinship or personal ties. (2) : attraction based on sexual desire : affection and tenderness felt by lovers. (3) : affection based on admiration, benevolence, or common interests

b : an assurance of affection give

2 : warm attachment, enthusiasm, or devotion

3. a : the object of attachment, devotion, or admiration

b (1) : a beloved person. (2) British —used as an informal term of address

4. a : unselfish loyal and benevolent

b : a person's adoration of God

5. : a god (such as Cupid or Eros) or personification of love

6. : an amorous episode

7. : the sexual embrace;

8 : a score of zero (as in tennis).

В свою чергу, тлумачний словник англійської мови *Cambridge Academic Content Dictionary (CACD)* дає 2 значення слова "love": (1) the feeling of liking another adult very much and being romantically and sexually attracted to them, or strong feelings of liking a friend or person in your family; (2) a person that you love and feel attracted to.

Отже, основні значення слова «кохання», що представляють цінність для даної наукової роботи: любов до родичів, близьких; любов закоханих людей; любов, заснована на захопленні та доброзичливості. Серед вивчених значень існують трактування кохання як любовного роману, статевого акту. За допомогою тлумачних та синонімічних словників англійської мови, ключовими з яких є *The Basic Dictionary of Synonyms and Antonyms* та *The Oxford Dictionary of Synonyms and Antonyms*, було встановлено, що в англійській мові можна знайти наступні синоніми слова «кохання» ("love"): *deep affection, fondness, tenderness, intimacy, attachment, endearment, devotion, adoration, dotting, idolization, worship, obsession, passion, pash, ardour, desire, lust, yearning, infatuation, besottedness, liking, weakness, partiality,*

amour, leaning, heart, inclination, soft spot, taste, delight, relish, tender passion/sentiment, aloha, care, conciliate, gusto, dearness, luvе (Scottish), sweetheart, valentine, paramour, loving-kindness (old-fashioned), penchant, hanky-panky (шурп-мурп). Окрім іменникових одиниць були відібрані дієслова, прикметники та прислівники.

Як свідчать результати аналізу, такі поняття як «кохання» та «ненависть» протиставляються, тому «кохання» – бінарне поняття. Не випадково говорять, що від кохання до ненависті один крок. Зі словом «любов» ми пов'язуємо переживання, почуття та емоції, які не завжди є позитивними. Якщо любов викликає позитивні емоційні переживання, то її можна поставити у ряд з щастям, задоволенням, прив'язаністю, насолодою, мрією. Негативна забарвленість асоціюється з ревнощами, антипатією, презирством.

Для аналізу макроструктури концепту LOVE, ми відібрали лексичні та фразеологічні одиниці (124 од.), що реалізують його значення, з тлумачних, синонімічних, та тезаурусних словників. Найбільшою групою лексичних вербалізаторів концепту LOVE за частиномовною належністю є іменники (51,62%), що, в свою чергу, свідчить про важливість категорії предметності для представників американської мовної спільноти. Дієслова відіграють менш значущу роль – 27,42%. Найменшими групами виявилися прикметники (16,12%) та прислівники (4,84%). Концепт LOVE об'єктивується не лише у своїх прямих номінаціях (ключовому слові репрезентанті, що є іменем концепту (*LOVE*), але і в його системних синонімах, а саме: *admiration, attachment, devotion, fondness, endearment, intimacy, obsession, tenderness, valentine.*

Таким чином, зі словників англійської мови нами відібрано 124 одиниць, що номінують концепт LOVE в англійській мові. Найбільшу групу складають іменникові одиниці – 64 од. (51,62%), що свідчить про важливість категорії предметності для американської мовної спільноти. Другою за кількістю є група дієслів – 34 од. (27,42%). Найменшими групами виявилися прикметники, які охоплюють 20 од. (16,12%) та прислівники – 6 од. (4,84%). Слід зазначити, що основними значеннями слова “кохання”, які представляють цінність для даної наукової роботи, є: любов до родичів, близьких; любов закоханих людей; любов, заснована на захопленні та доброзичливості.

Концепт LOVE у текстах сучасної американської художньої літератури вербалізується у лексичних та фразеологічних одиницях, що виступають складовими номінативного поля досліджуваного концепту: *to like, to love, love, to be in love, lovely, devoted, romantic, to be crazy about, admiration, attachment, lover, romance, likeable, to be fond of, to take a liking to, to fall in love with, love at first sight, to take a liking to, obsession, love-starved, loved.* У досліджених текстах концепт вербалізується також у похідних та однокорінних номінаціях концепту, що є одиницями різних частин мови, словотворчо й семантично пов'язані з основними лексичними засобами мовної об'єктивації концепту, а саме: *lover, loved, love (v), lovely, lovelorn, loveable.* Окрім цього було встановлено, що *кохання* – бінарне поняття. **Перспективою** дослідження є функціональний і статистичний аналіз інших лінгвоконцептів на матеріалі тлумачних словників різних варіантів сучасної англійської мови.

Література

- Вильмс Л. Е. Лингвокультурологическая специфика понятия «любовь»: автореф. дисс. на соискание уч. степ. канд. филол. наук. – спец. 10.02.20 “Сравнительно-историческое, типологическое, сопоставительное языкознание” / Л. Е. Вильмс. – Волгоград, 1997. – 21 с.
- Вільчинська Т. П. Номінативне поле концепту «кохання» (на матеріалі поезії шестидесятників) / Т. П. Вільчинська // Наукові записки КДПУ ім. В. Винниченка. – Серія: Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград: РВВ КДПУ, 2011. – Вип. 9 (1). – С.6-10.
- Изгард К. Э. Психология эмоций / К. Э. Изгард. – СПб.: Питер, 1999. – 464 с.
- Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепт, дискурс / В. И. Карасик. – Волгоград: Перемена, 2002. – 477 с.
- Никитин М. В. Языковой образ-концепт. О природе сложного термина / М. В. Никитин // Вестник Челябинского государственного университета. – 2011. – Серия: Филология. Искусствоведение. – Вып. 24 (239). – С.97-99.
- Слышкин Г. Г. Лингвокультурный концепт как единица исследования / Г. Г. Слышкин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики: Сб. науч. трудов: [под ред. И.А. Стернина]. – Воронеж: ВГУ, 2001. – С.75-80.
- Степанов Ю. С. Концепты. Тонкая пленка цивилизации / Ю. С. Степанов. – М.: Языки славянских культур. – 2007. – 248 с.
- Cambridge Academic Content Dictionary* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/american-english/love>.